

SLOVENSKI UČITELJ

**GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSKИH DRUŠTEV**

**Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo**

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 5.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 5. št. 1918:

Poglavje o vzgoji. (Dalje.) (Fr. Samec.)	97
Božji Učenik v boju za resnico. (J. Kramar.)	100
Šolske tiskovine. (Drago Hudè.)	103
Didaktiška pravda je zdrava. (Iv. Štrukelj.)	105
Pouk slabonadarjenih otrok. (Dalje.) (Anica Lebar.)	107
Risarski pouk po vojski. (—a—)	109

Listek:

Od Azovskega morja. (Fr. Silvester.)	110
Abstinenčni kotiček	111

Katehetski vestnik:

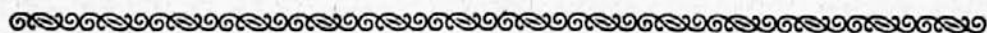
Katehetsko gibanje	112
Katehetske beležke	113

Učiteljski vestnik:

Učiteljske vesti	114
Zborovanja	116
Raznoterosti	117
Slovstvo in glasba	119

Na ovitku:

»Šolski molitvenik« in »Večno življenje«.
 Draginjska doklada »Slov. Učitelju«.
 Razpis službe.

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slov. učiteljsko zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednik A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC.
 — Tisk Katoliške tiskarne. —

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSKIH DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XIX.

V LJUBLJANI, DNE 15. MAJA 1918.

ŠTV. 5.

Poglavje o vzgoji.

(Poročnik-naduč. Fr. Samec.)

(Dalje.)

Ako mislimo mladino vzgajati, ji moramo klicati: »Kvišku srca!«

Da, saj dostikrat beremo lepe misli tudi v tem oziru. »Pri pouku realij moramo odpreti otrokom ono veliko, skrivnostno knjigo, v kateri lahko beremo toliko lepega o dobrem, pravičnem, vsemogočnem Bogu.« Pa beri naprej, kako boš to dosegel, naletiš zopet na stavek, ki učinkuje, kakor bi te kdo po glavi udaril. »Ker poučujemo za življenje in so učenci na višji stopnji že toliko zreli, jih moramo seznaniti tudi že z raznimi gnojili...« Gnoj ima v šoli in v pedagoških člankih veliko vlogo, a tembolj klaverno pri odpiranju one skrivnostne knjige.

Kako torej odpreti otrokom to knjigo? Dovolim si samo majhen poskus. Prirodopis je v tem oziru jako važen predmet, zato se dotaknem ravno tega. Priporočajo nam, da poučujemo v četrtem šolskem letu živalstvo, v petem rastlinstvo in v šestem rudninstvo. Ti pa imaš slučajno združene vse tri letnike v enem razredu, torej se ne moreš ravnati po tem priporočilu. Toda nič ne škodi.

Obravnaj najprej kako žival, ni treba, da bi bila ravno mačka, recimo samo, sesavca. Obravnaj jo temeljito, preskrbi si tudi sliko notranjih organov in razloži otrokom njihove funkcije. Ko vidiš, da učenci žival res poznajo, obravnaj ravno tako temeljito kako rastlino. Učenci naj poznajo natanko funkcije korenike, (tu lahko omeniš tudi gnojenje — hvala Bogu!) stebila, listov, prašnikov in pestiča. Ko poznajo učenci tudi rastlino, pa naj primerjajo pod tvojim vodstvom življenje rastline z življenjem živali. Potem pa vzemi še to ali ono rudnino, ki jo primerjaš živali in rastlini.

Ako bi ne vzel celo leto nič drugega, bi pogledali otroci natančneje v knjigo narave, nego bi jim bilo to mogoče, ako bi se naučili vsa gnojila, kako se pridobiva sol, petrolej, premog in ne vem, kaj še vse. Toda jaz mislim, da ti bo mogoče obravnavati še kako drugo žival: ptico, ribo, ki bodo nje življenje učenci zopet primerjali življenju sesavca. Ravno tako življenje kake druge rastline, drevesa.

Za vzgojo učencev bo to vse večjega pomena, nego brozganje po gnojnicah in petroleju. Učenci bodo gledali svet z drugimi očmi. Marsikateri bo utrgal ali izpulil cvetico, pogledal, iz česa sestoji cvet, kakšno koreniko

ima itd. Da nam pa pri opazovanju narave nehote pohite misli k Onemu, ki je vse to ustvaril in tako lepo uredil, je tudi vsakomur znano.

Ako imaš priliko — oziroma potrebna učila —, da pri prirodoslovju razkrojiš le eno sestavino v njene prvine in učencem poveš, da vse stvari, ki jih vidijo okrog sebe, sestojijo iz nekaj prvin in njihove misli rahlo zaziblješ v skrivnostno gibanje atomov, si za njihovo vzgojo storil več, nego bi jim leto in dan kazal in razlagal razne fizikalične igrače. Toda s tem nikakor ne mislim reči, da bi tudi te igrače ne vplivale dobrodejno na otroke in bi jih morebiti zametal.

Napravi ob priliki tale poskus: Poišči zvečer zgodovinsko knjigo in preberi punske vojske. Drugi dan v zgodovinski uri pa začni praviti učencem, da so se tudi v starih časih ljudje vojskovali, oriši na kratko odnose med Rimom in Kartagino, pri čemer ti dobro služi zemljevid Evrope, potem pa pripoveduj o trpljenja polnem življenju Hanibalovem od devetletnega dečka do tragičnega konca. Poudari njegovo veliko ljubezen do domovine, njegovo nadarjenost, junaštvo, krepost in ponižnost, opraviči ga kot pagana zaradi njegovega sovraštva in nenravne smrti. — Garantiram ti, da te bo velika večina učencev poslušala z ušesi, ustmi in očmi in da se bodo otroci na poti iz šole pogovarjali o Hanibalu. Bodi tudi prepričan, da se bodo nekateri učenci tega dne spominjali še čez dvajset in več let.

Ali si v tej uri kaj prispeval k vzgoji svojih učencev? Jako mnogo, morebiti več nego sam misliš. In vendar bi ljudje zmajevali z glavo, ako bi izvedeli za tvoje početje. Prav nič čudnega bi ne bilo, ako bi te napadel kak časopis, ker se v Hindenburgovem času pečaš s takim pritlikavcem kot je bil Hanibal. Dobro, saj lahko omeniš ravno ob tej priliki tudi Hindenburga, kako sedi »im Großen Hauptquartier« in igra šah po zemljevidu, toda on spada v vojaško akademijo in ne v ljudsko šolo.

Zgodovinskega pouka si seveda ne predstavljam na ta način, da bi ti otrokom samo takole pripovedoval o nekdanjih dogodkih. Že lansko leto sem napisal, naj se zgodovina poučuje kakor je bilo že od nekdaj v navadi. Začne naj se v daljnem starem veku, in se konča s sedanostjo. Snov si je treba seveda pravilno razdeliti.

Obravnaš posamezne stvari temeljito, toda zveži te dogodke s par besedami, da dobe otroci vsaj nekak vtis, da ti dogodki spadajo skupaj in da se imenuje veda, ki nas uči o naši prošlosti, zgodovina. Da pa takle intermezzo, kakor bi nazval to pripovedovanje o Hanibalu, pouk poživi, bo jasno vsakomur. Drugič učencem zopet lahko daš kako zanimivo stvar brati.

Tudi me ni treba dolžiti, da mislim zgodovino takorekoč sistematično poučevati in učence kolikor mogoče nabasati z zgodovinskim znanjem. Glavna stvar je, da otrokom zgodovino pokažemo in vzbudimo zanimanje za njo.

Poznam ljudi, ki so obiskovali samo ljudsko šolo, a so vendar pazljivo prebrali vse zvezke Staretove zgodovine. Imel sem součenca, ki je bil drugače precej slab, toda v zemljepisju je prekašal vse. Iztaknil je bil nekje star atlas in je vedno tičal v njem, prebral vse potopise in popise dežel, ki

so mu prišli v roke. Drugi zopet so prebiraliraje Erjavčevo živalstvo, a tudi Schreinerjeva fizika je dobila svoje čitatelje.

Naloga vzgojevalnice ni učiti to, kar »otroke močno zanimlje«, marveč vzbujati zanimanje za stvari, ki so bile otrokom nedostopne in jih usposobiti, da morejo svoje zanimanje tudi prav obrniti.

Da bo vsakomur jasno, kako si predstavljam učno snov v ljudski šoli, naj kratko ponovim svoje misli. V jezikovnem pouku vzbudimo zanimanje za pregibanje jezika, kar se mi zdi nemogoče brez slovnice. V računstvu pokažimo učencem prožnost našega desetinskega sistema, kar bomo vsaj deloma dosegli, ako jih naučimo predpisane osnovne račune. Pri realijah pa odprimo, kolikor mogoče, ono skrivnostno knjigo. Seveda si ne drznem trditi, da je oni poskus, ki sem ga prej navedel, najboljši v tem oziru, prepričan sem pa, da je bolji od tega, kar imamo sedaj v šoli.

Ker smo prej omenili Hindenburga, se mi zdi umestno dotakniti se še nekoliko takozvanih aktualnih dogodkov. Učenci višjih razredov se že začno zanimati za javno življenje. Slabo izpričevalo bi si dala šola, ako bi stala brez vsakega zanimanja ob strani in se prav nič ne brigala za to, ali učenci kaj bero in kakšno berilo jemljejo v roke. Ravno to zanimanje mladine je v vzgojnem oziru velikega pomena. To smo prav dobro spoznali in se v prvem spoznanju — zaleteli predaleč.

Nikakor se mi namreč ne zdi prav, da obravnavamo dostikrat na dolgo in široko — kakor bi spadale med predpisane predmete — stvari, ki so sicer aktualne, toda z vzgojnega vidika nimajo one važnosti, da bi zaslužile toliko pozornosti. Po mojih mislih bi bilo najbolje pečati se s takimi zadevami v obliki prostega razgovora. Med odmorom, ki se v takih slučajih lahko podaljša, vpraša učitelj o tem in onem svoje učence, izve njihove nazore, pouči in pojasni, kjer se mu zdi potrebno, vzpodbuja, ako je premalo zanimanja itd. Ako bomo ravnali na ta način, se bo mladina vedno rada zanimala tudi za javne zadeve.

Nekaj drugega je seveda, ako se pojavi v našem javnem življenju velika ideja, kakor je n. pr. deklaracija od 30. maja. Tu pač mora zbrati učitelj vse moči, da tako idejo učencem v polnem obsegu razjasni in jih za njo navduši.

Ne morem se pa premagati, da bi končno še enkrat ne zaklical: Ven iz ljudske šole z gnojem in drugimi tako lepo dišečimi predmeti! Mi hočemo mladino vzgojiti v ljudi in ne izobraziti je zgolj v kmete, čeprav poučujemo na kmetih. Ako hočete, da se bodo ljudje izobrazili v kmetijstvu, otvorite že enkrat one že toliko časa obetane kmetijske tečaje za odraslo mladino in učiteljstvo se' bo z veseljem lotilo dela. Da bo za svoj trud sijajno plačano, o tem po naših izkušnjah ni nikakega dvoma. (Dalje.)

Božji Učenik v boju za resnico.

(J. Kramar.)

Pagani, prepuščeni sami sebi, so zašli v velike zmote; najpotrebnejših resnic, ki jih more pamet sama spoznati, niso vedeli. Namesto edinega pravega Boga so častili celo vrsto božev. Tudi najučenejši med njimi se niso mogli oprostiti teh zmot. Nihče ni prav znal odgovoriti na vprašanja: od kod človek, kaj je njegov smoter, kako je mogoče doseči blaženost, po kateri koprne vsako srce, kaj je prav in kaj je naopak.

Izraelci so pa bili mnogo na boljšem. Njim je govoril Bog na mnogo načinov, po očakih in prerokih. Kljub temu je bila judovska postava še nepopolna. Stari zakon je sicer učil čisto resnico, obsegal dobre zapovedi in prepovedoval grešnost v dejanju, pa tudi v mislih in v srcu. A ni dajal onih pripomočkov, ki nas sedaj podpirajo v čednostnem življenju. V tem oziru je stari zakon nepopoln. Sv. Janez piše: »Postava je dana po Mozesu, milost in resnica je pa zvršena po Jezusu Kristusu.« (Jan. 1, 17.) Treba je bilo torej izpopolniti stari zakon po novem, popolnem. In to se je zgodilo, ko je nehal Bog govoriti po človeških posredovalcih ter je nazadnje govoril po Sinu. Pričel se je novi, popolni zakon.

Sv. evangelist Luka opisuje Jezusovo življenje po vrsti kot vesten in natančen zgodovinar. Tako nam tudi opiše Jezusovo javno delovanje od začetka do konca. Od Očeta in Sv. Duha očitno potrjen, od sv. Janeza izpričan, nastopi božji Učenik svoje zveličavno delo. V vseh stvareh nam je najvzvišenejši zgled, tako tudi ob pričetku svojega delovanja. V samoto gre najprej. »Jezus pa, poln Sv. Duha, se je vrnil od Jordana in je bil od Duha gnan v puščavo. (Tukaj je) bil 40 dni, in je bil skušan od hudiča.« (Luk. 4, 1, 2.)

Kdor ima velike namene, se mora predvsem duševno zbrati in ločen od drugih zamisliti v svojo stvar. Zato potrebuje miru in samote, ki človeka približa Bogu, mu čisti srce, krepi pogum in rodi junaške sklepe. Janez gre še kot deček v samoto, da se pripravi za preroško delovanje. Jezusu seveda ni bilo treba priprave, a nam je treba njegovega zgleda. Globoko se je ponižal naš Gospod in Učenik že s tem, da je v samotni puščavi 40 dni prebil brez jedi in pijače; še bolj pa, ko je nato dopustil, da ga je hudobni duh izkušal. Evangelij imenuje hudobnega duha v grščini »*diábolos*«, po naše obrekljivec, Jezus mu pravi »satan«, po naše protivnik. Tudi hudiča ga imenuje evangelij, to je izkušnjavec, ki je izkušal Jezusa in ki od začetka človeškega rodu vedno izkuša ljudi zapeljati v greh.

Sv. Evangelist Janez ga imenuje tudi lažnika in očeta laži, ker človeku pri vsaki izkušnji laže. Bog je dopustil, da je hudobni duh izkušal Sina božjega Jezusa Kristusa, da bi nam vzbudil trdno zaupanje v zmago nad izkušnjavami hudobnega duha. Božji Učenik in izkušnjavec si stojita nasproti. Hudobni duh nastopa v vidni človeški podobi. Od začetka sveta sta si v boju. Nobene stvari ne sovraži hudobni duh bolj, odkar je zapeljal prva človeka, nego odrešenje in Odrešenika. Proti temu

se je vedno bojeval z vsemi svojimi silami. Morda se mu posreči zmagati. Tako upa. Zvito izvrši svoj namen. Z majhno stvarjo pričinja; a odgnan ne odneha, marveč gre vedno dalje, dokler pri tretji izkušnji ne pokaže vse svoje peklenške predrznosti. Pri Jezusovem krstu je hudobni duh slišal, da je Jezus Sin božji. Jezusova lakota mu ponudi priliko, da mu hoče dati nekak dober svet, rekoč: »Ako si Sin božji, reci, naj bo to kamenje kruh.« Da si lačen človek želi kruha, ni nič čudnega in seveda tudi nič slabega. Pregrešno pa je, če zahteva zase čudeža, ko si more drugače pomagati. Tudi Janez je živel v puščavi, pa si je sam preskrbel hrane, četudi slabe. Hudobni duh si je torej po pravici mislil, da bi bil Jezus, če bi ne bil pravi Bog, grešil, ko bi bil zahteval čudež, da si z njega pomočjo potolaži lakoto. Ta greh bi sicer ne bil smrten, toda dovolj bi bilo, da bi bil satan spoznal Jezusovo grešnost ter se s tem prepričal, da ni Sin božji; zraven tega bi ga bil pa tem lažje zapeljal v večje grehe. Pa Jezus vkljub svojemu velikemu gladu odgovori hudobnemu duhu besede resnice: »Pisano je, da človek ne živi samo ob kruhu, ampak ob vsaki besedi, ki pride iz ust božjih.« Te besede je govoril Mozes ljudstvu v puščavi, rekoč: »Spomni se svojega pota, po katerem te je vodil Gospod, tvoj Bog, 40 let po puščavi. Udaril te je z lakoto in ti dal za jed mano, katere nisi poznal ne ti, ne tvoji očetje, da ti je pokazal, da človek ne živi ob samem kruhu, ampak ob vsaki besedi, ki pride iz ust božjih.« (V. Moz. 8, 13.) Bog torej ne potrebuje kruha, da preživi človeka, lahko mu da tudi drugačne jedi, ali mu ohrani življenje tudi s svojo voljo in besedo. Božji Učenik je prebil 40 dni v puščavi, kamor ga je peljal Sv. Duh. Zato je silno primerna ravno Mozesova beseda v njegovih razmerah. Hudobnemu duhu je pri prvi izkušnji prav pošteno izpodletelo.

Zloti se drugega, hujšega napada. Postavi ga nagloma v Jeruzalem vrh templja ter mu reče: »Ako si Sin božji, vrzi se doli. Pisano je namreč: Svojim angelom je zapovedal zavoljo tebe in na rokah te bodo nosili, da ne zadeneš z nogo ob kamen.« Ker je božji Učenik prej odgovoril z besedami sv. pisma, ga posnema tudi hudobni duh ter navaja sveto pismo iz 90. psalma. Božji Učenik mu pa mirno odvrne: »Drugje je pisano: Ne izkušaj Gospoda, svojega Boga!« (V. Moz. 6, 16.) Hudobni duh ne miruje; s templja brž prestavi Jezusa na visoko goro, po starem izročilu na Kvarantano, odkoder se je videlo daleč na okoli, ter mu reče: »Vse to ti dam, ako predme padeš in me moliš.« To je bila seveda najhujša predrznost. Hudobni duh hoče Jezusa naravnost pripraviti, da bi odpadel od Boga. Pri tem laže na vso moč, ker se dela, kakor bi bile njegove vse pokrajine, ki so se videle z omenjene gore. Sedaj je Jezusu dovolj. Z resno odločnostjo ga zapodi: »Poberi se, satan, od mene, zakaj pisano je: Gospoda, svojega Boga, moli in njemu samemu služi!« (V. Moz. 5, 13.) Izkušnja je bila s tem končana na zunaj, ker notranje izkušnje Sin božji sploh ni mogel imeti. Zvižča hudobnega duha je bila popolnoma osramočena, četudi je bila silno premeteno zasnovana. Resnica je zmagala nad lažjo.

Do konca sveta bo trajal ta boj. Bije ga posameznik, sveta Cerkev in vse človeštvo. Tudi veroučitelju je treba velike opreznosti v šoli in zunaj šole. Pravtako tudi učencu. Hudo poželenje, hudobni svet in satan človeka vedno vabi v greh. Sv. Janez našteva posebno tri glavne korenine vseh grehov z besedami: »Vse, kar je na svetu, je poželenje mesa, poželenje oči in napuh.« V resnici je tako. Vsak greh spada k eni teh korenin.

Kdor nima v pravem redu svojega telesnega življenja, kdor se ne drži prave mere v jedi in pijači in določene meje v tistih stvareh, o katerih govori šesta božja zapoved, tišči greši s poželenjem mesa. Ti grehi so telesni. Njim naravnost nasprotni so dušni grehi. Duh greši s tem, če ne kroti svojega poželenja po časti, če ne priznava svoje odvisnosti od Boga. Ta greh je napuh. Vmes med telesnimi in duševnimi grehi so pa tisti, ki izvirajo iz neurejenega poželenja oči, to je pa lakomnost, pri kateri se udeležujeta duh in telo. Duh hoče imeti stvari, telo pa uživati. Zato so pa grehi, ki izvirajo iz neurejenega pohlepa po premoženju, najbolj nevarni. V tem zmislu pravi sv. apostol Pavel: »Zakaj, kateri hočejo obogateti, padejo v skušnjavo in v zadrgo hudičovo in v veliko nepridnih in škodljivih želj, ki potopé človeka v pogubljenje in končanje.« (I. Tim. 6, 9—10.)

Pa kakor je božji Učenik porazil hudobnega duha, tako ga bomo tudi mi, ako se bomo bojevali z Jezusovim orožjem, kajti nobena izkušnja ni taka, da bi je ne mogli premagati z molitvijo in zatajevanjem. In kakor so po porazu hudobnega duha pristopili angeli k Jezusu ter so mu stregli, tako pridejo takorekoč božji angeli v dušo vsakega človeka, ki je premagal izkušnjo, ter jo napolnijo z rajskim mirom.

Da bi se verni katoliški učitelji usposobili za neizprosni boj zoper svoje lastno hudo poželenje, zoper brezverski svet in satana, se združijo vsepovsod v mogočna katoliška društva in zveze ter izdajajo svoje glasilo, da tako dajejo drug drugemu izpodbudo in pogum v boju zoper razne sovražnike resnice. Na polju katoliškega društvenega življenja si je neveljivih zaslug pridobil naš nepozabni dr. Krek, ki je izšel iz učiteljske obitelji in bil sam učitelj-teolog v bogoslovnem semenišču ljubljanskem. Blag mu spomin tudi na tem mestu!

Verno katoliško učiteljstvo se udeležuje s pridom prekoristnih duhovnih vaj, mnogo učiteljev in učiteljic je tudi zglednih kongreganistov. Pravtako pospešujejo tudi abstinenco z lastnim zgledom. Vse to jih usposobi, da se uspešno bojujejo za katoliška načela ter vneto opravljajo svoje težko, a prekoristno zvanje. Tako učiteljstvo je posebno podobno nebeškemu Učitelju v boju in zmagi ter ima veliko privlačno silo na mladino.

Kakor je pa tudi božji Učenik poskrbel za dober naraščaj, tako še dandanes krščanska ljubezen skrbi, da se učeča se mladina dobro pripravi in utrdi za boj, ki jo čaka v življenju. Prirejajo se duhovne vaje za dijake, ustanavljajo Marijine družbe, zidajo razni konvikti. Na Kranjskem je na vseh gimnazijah vpeljana Marijina družba za dijake, ki imajo mesečne shode, letne duhovne vaje in pogostno sv. obhajilo, po katerem dobivajo

dovolj moči, da same sebe zmagujejo ter se zoper zapeljivce uspešno bojujejo. V tem pogledu prvači zavod sv. Stanislava v št. Vidu nad Ljubljano, ki ima konvikt in gimnazijo, ki se pa seveda vzdržuje z velikanskimi stroški. V tem zavodu je koncentrirana vsa ljubezen in moralna sila ljubljanskega škofa za prospeh slovenskega katoliškega naroda.

Posebno primerno bi bilo, ko bi imeli konvikte povsod, kjer so državne srednje šole. Znano je, da je bilo Alojzijevišče v Ljubljani zelo ugleden zavod in Alojzniki so bili na najboljšem glasu. (Dalej.)

Šolske tiskovine.

(Nadporočnik Drago Hudè, c. kr. okr. šolski nadzornik, Užice, Srbija.)

Mnogo prerekanja je že bilo po naših in tujih učiteljskih listih radi šolskih tiskovin, posebno radi tednika, dnevnika, razrednice in katalogov; pa še sedaj ni prave enotnosti.

Pomanjkanje papirja me je prignalo do jako praktične ideje. Dal sem namreč tiskati za tukajšnje okrožje tiskovino, ki mi nadomešča matico, katalog in razrednico. Napravil sem jo v ta namen, da vodim natančno evidenco o otroku, o njegovih krstnih in drugih podatkih, o njegovem napredku in sploh o vsi individualnosti. Tiskovina je vezana za vsak razred v knjigo, v kateri ima vsak učenec po eno stran odmerjeno, kakor ima dolžnik v dolžni knjigi svoj »konto«.

Na vrhu, na glavi posameznih strani so sledeče rubrike, ki jih vsak razrednik(-ica) v začetku leta izpolni: 1. Tekoča številka; 2. dan vpisa (učenčevega vstopa); 3. ime; 4. vera; 5. rojstno leto; 6. rojstni kraj; 7. materni jezik; 8. ime staršev; 9. njihov stan; 10. njihovo stanovanje; 11. občina; 12. okraj; 13. završeni razred; 14. leto cepljenja koz; 15. bolezni; 16. opomba.

Pod to glavo, ki obsega v širini samo 7 cm in dolžini 20 cm, so na eni strani rubrike za dnevne zamude. Na koncu teh rubrik stoji še pregled v številkah vseh zamud v celem letu. Vse te rubrike za zamude so široke 12½ cm in dolge 24 cm, ter popolnoma zadostujejo mesto naše razrednice.

Pod glavo desno od zamud so rubrike za uspeh v obeh polletjih. Zraven drugih navadnih predmetov je tudi oddelek za »splošno sposobnost«, kar je jako važno, kajti navaditi se moramo ceniti otroka vedno le po povprečni sposobnosti, saj vemo, da včasih najboljši učenec piše, riše in poje najslabše. Ves ta oddelek je širok 6½ cm in dolg 34 cm.

Pod ti dve rubriki sem pridejal še prostor za opombe šolskega zdravnika, namreč: 1. (učenčeva) visokost v cm; 2. njegova teža v kg; 3. zobje; 4. telesni razvitek; 5. duševni razvitek; 6. ime bolezni; 7. po-habljenosti; 8. posebno znamenje in 9. opomba. Ta oddelek je dolg 12½ cm in širok 5 cm.

Desno od tega je še ena rubrika za splošne opombe razrednika. Široka je 5 cm, a dolga 6½ cm. Tu se zapiše, kdaj je otrok prvokrat

začel kaditi, kdaj je kradel sadje, kdaj se je potepal med šolo itd., itd., torej prostor za njegove pregrehe.

Cela ta učenčeva stran izgleda tako-le:

Glava	
Zamude	Uspeh
Za šolskega zdravnika	Splošne opombe

Ako hočemo, da ima šola v resnici dober uspeh, moramo učitelju nuditi pripomoček, da more vsakega otroka spoznati, da ga presodi kakor na »dlani«. Če odpreš takole knjigo, ta zapisnik na katerikoli strani, stoji pred teboj cela slika dotičnega učenca, a ne samo telesna, ampak tudi duševna. En pogled, pa že presodiš zmožnost in vrednost učenecv.

Če dobiš od sodišča po 20 letih vprašanje, kakšnega vedenja in ponašanja je bil ta in ta učenec, ti ne bo treba iskati vseh starih matic, katalogov in razrednic, ampak vzel boš v roke samo tak zapisnik, odprl na dotični strani in stvar je gotova. Kako lahko boš sodišču poročal, ko imaš že vse lepo skupno spisano.

Kaj pa rubrika glede zdravnika? Ali naj ima vsaka šola svojega zdravnika? Kjer ni lastnega zdravnika, kakor v mestih, naj bi imel okrajni zdravnik naročilo, da vsako šolo v svojem okraju dvakrat na leto obišče in sicer v začetku leta do Božiča, potem pa od Velike noči do počitnic. Pri tem obisku naj napiše, kar je treba v dotične rubrike.

Da bi prišel ta zapisnik do popolnosti, idealnosti, bi mu bilo treba prilepiti zgoraj samo še fotografijo učenca.

Dalje sem uvedel v svojem okrožju nekaj, česar na Kranjskem nismo imeli, a mislim, da tudi drugod ne. Če je tudi dobro, o tem naj bi drugi presodili; jaz sem jako zadovoljen.

Po mojem mnenju mora imeti nadzornik natančno sliko vsega šolstva v podrejenem okraju. Vsakemu učitelju mora pa biti dana prilika, da zamore tiste stvari, ki se mu ne zde pravilne, ali ki potrebujejo izboljšanja, sporočiti nadzorniku. Zato sem jaz vpeljal za svoje šole »mesečno poročilo«, ki obstoji iz treh delov. V prvem delu te tiskovine se poroča: koliko otrok je v vsakem razredu, kakšen obisk je bil v pretečenem mesecu, vzroki slabega obiska, vsota izgubljenih dni, kako so otroci

preskrbljeni s šolskimi potrebščinami, poročilo o skupnem otroškem ponašanju, večji prestopki ter izid preiskave. Dalje se nahaja oddelek, ki se vanj vpiše vzrok nepovoljnega uspeha in pa predvidljiv uspeh, ter kaj je zato voditelj (razrednik) ukrenil. Nato so rubrike o stiku šole z domom, kakšen je uspeh tega stika, kako je šola oskrbljena z učnimi pripomočki, kako je s kurjavo in čiščenjem šolskih prostorov, eventualni nedostatki; opazka, če se je vsa predpisana tvarina obdelala ali ne, in splošne opombe učiteljeve.

Drugi del tega mesečnega poročila je: Obdelana učna snov. Tu napiše vsak učitelj za svoj razred iz vsakega predmeta, kaj se je v pretečenem mesecu obdelalo.

V tretjem delu je prostor za opazke učiteljstva. Tu napiše vsak učitelj, kar ima na srcu in kar bi rad povedal nadzorniku.

Tako mesečno poročilo ima namen, ohraniti vzorno vez med nadzornikom in podrejenim učiteljstvom. Kako bi rada marsikatera učiteljica, ki se v začetku službe počuti popolnoma odtujena, potožila o službenih razmerah svojemu nadzorniku, pa ne ve, kako. Privatno ne sme pisati, kajti dobiti utegne ukor, ker ni poročala uradnim potom; uradno si pa neuradnega akta ne upa napisati, češ, to so malenkosti; v tako mesečno poročilo pa more navesti vse.

To mesečno poročilo je posebno za novince nekaj nujno potrebnega. Jaz se še dobro spominjam, da kljub prizadevanju nikdar nisem bil gotov, če pravilno uradujem, učim itd. Z učiteljišča smo prinesli polne glave, a vendar tako malo prakse. Vsled takega poročila pa vsak že v drugem mesecu natančno ve, če je nadzornik zadovoljen ali ne; kajti če mu ni kaj všeč, bo takoj sporočil. Dalje je pa vsled takega poročila vsak učitelj primoran, da se pridno, vestno in vztrajno trudi v svojem poklicu. Glavno pa, kar sem hotel, sem dosegel, namreč sliko delovanja vsake šole in vsakega posameznega učitelja. Meni samemu je največji užitek, ko čitam do 5. vsakega meseca ta poročila, iz katerih vidim napredek vsake šole, ali pa tudi — morda stanje brez napredka.

Didaktiška pravda je zdrava.

II.

Ustno ali pismeno računanje?

(Iv. Štrukelj.)

Kakor je razvidno iz zadnje moje razprave, nisem nameraval posegati v Samčeve nazore o metodah za posamezne predmete, a Vaša opazka, gospod urednik, da je moja replika skoraj ostra, mi je potisnila žopet pero v roke. Samo za golo in suho resnico mi je! Zmot se moramo ogibati, četudi nam jih ponujajo prijatelji v še tako lepi obliki. Glede »Pedagoških premišljevanj učitelja Samotarja« sodim, da naj bo odmev tak, kakršen je bil glas. V »Poglavju o vzgoji« nam obeta veliko več. Zadnji

njegov članek mi je še prav posebno všeč. Stvar seveda ni nova, ampak nazorno, zanimivo povedana. Bog daj, da bi tovariša Samca ljubi Bog varoval na vojnih potih! Pa k stvari!

Lotimo se računstva: ali pismeno, ali ustno? Samec obsoja ustno, t. j. računanje na pamet in daje prednost pismenemu. To pa je po mojem velika zmotā, ki bije bistvu računanja in njegovemu historičnemu razvoju naravnost v obraz. Kakor si ne morem misliti peš-hoje brez nog, tako tudi ne pismenega računanja brez računanja na pamet. Poučeval sem 14 let in 15 mesecev nadzoroval, pa nisem še dobil učenca, ki bi bil spreten računar v pismenem računanju in nespreten v ustnem. Skušnja nas le uči, da samo spretni učenci v računanju na pamet tudi pismeno dobro računijo, nikdar pa obratno. Saj je pismeno računanje vendar le neko nadaljevanje ustnega. Noben učitelj ne poučuje računstva tako, da bi pismeni vaji sledila ustna. Kakor gosp. Samec odobrujemo tudi drugi, da vzame kmet, kadar računi vrednost volov, svinčnik in papir v roke. Toda brez znanja naštevanke na pamet mu tudi svinčnik in papir nič ne pomagata. To je tedaj jasno — kakor na dlani. Čudno, recimo tudi nedosledno je vsekakor dejstvo, da tovariš Samec, ki zahteva, da naj šola uči več misliti, zapostavlja ustno računstvo pismenemu, ker nam je vendar jasno, da je treba pri ustnem reševanju nalog več misliti. Tu zadostuje samo en zgled. Zastavim nalogo: Koliki del je $\frac{1}{8}$ od 520? Vprašam, kdaj učenci več mislijo, če računijo to nalogo ustno, ali če jo mehanično pismeno rešijo po znani šabloni $520 : 8 = ?$ Zahtevati: šola uči več misliti, zraven pa zapostavljati ustno računanje pismenemu, ki se vrši le po določeni obliki, pravilu, mehanizmu — je toliko, kakor žagati vejo pod seboj. Pa, če si ogledamo še naše računice, ki so jih vendar spisali večji računski metodiki, kakor: Močnik, Lavtar, Črnivec — kaj vidimo? Pri vseh najdemo načelo: najprej na pamet, za tem še-le pismena vaja. In zakaj? Zato, ker je tako ravnanje naravno, psihološko. Prav piše tedaj Lavtar o računanju na pamet: »Bolj in bolj so uvidevali metodiki važnost ustnega računanja, ki ni samo najhitrejše in najpripravnejše, nego je tudi izvrstno sredstvo za izobrazbo razuma, za prosto gibanje misli.« Pa Črnivcu morajo učenci vedeti na p a m e t osnovne vsote, dopolnke, razlike in mnogokratnike, ināe slabo uspeva nadaljni računski pouk, o čemer je že prepričan tudi vsak suplent, ki se še-le izlušči iz pripravnice, kakor tudi slovensko učiteljstvo, ki je v krškem okraju sklenilo svoje dni sledečo resolucijo: »Številjenje na p a m e t naj se osobito pridno goji, ne le, ker je izrednega pomena za življenje, marveč je podlaga pismenemu računanju. Naloge, ki se lahko naredijo u s t n o, se ne smejo pismeno izgotavljati.« — In tudi po naših šolskih predpisih je treba v prvih treh šolskih letih posebno paziti na vaje v govorjenju, čitanju, pravopisju ter na u s t n o računanje. Ta zahteva se tudi vleče po vseh naših podrobnih načrtih, izdanih za posamezne kategorije ljudskih šol, kot rdeča nit.

Po šolskem in učnem redu samem pa je smoter računskega pouka: »Po nazornosti osnovano spoznavanje številnih pojmov in številnih razmer,

kakršne se nahajajo v navadnem življenju; spretnost v ustni in pisni rešitvi računskih nalog, nahajajočih se v praktičnem življenju. Dasi je poglavitna naloga, da se doseže mehanična spretnost, katere računski pouk ne sme nikoli zabiti, se mora vendar tudi na formalno izobraževalni smoter misliti. Na vseh stopnjah je treba ustno in pisno računanje primerno družiti. Tu dostavim še Graserjevo mnenje, ki pravi: »Računanje na pamet izobrazuje bolje nego pisno. Potrebno je pisno računanje za večja števila, a važnejše je ustno.« Pa ne samo teorija ampak tudi praksa življenja terja za večino ljudi predvsem računanje na pamet. Kdo bi tudi za vsako malenkost rabil svinčnik in po nepotrebnem pridil papir. Čez jarek, ki ga lahko prestopim, vendar ne bom polagal brvil!

Tnala, ki se je nanjo postavil v računskem pouku g. Samec, ne stoji trdno, kakor se vidi že iz te kratke razprave in rajši pritrdim slovečemu pedagogu Kellnerju, ki trdi v svojih aforizmih, da je pravzaprav vse računanje le računanje — »iz glave«. Edino računanje z večjimi števili opravičuje pisni izdelek in to le radi sigurnosti za pravičen rezultat. Še kaj več o tem, bi se reklo nositi vodo v Savo.

Za konec pa še to, kar je podlaga po navodilih raznih metodikov, kakor tudi po praktični izkušnji večšakov, vsemu računanju. In to je: razstava števil v številnem obsegu od 1—20 (to naj se ne vadi samo v prvem, ampak tudi višjih razredih); 2. prištevanje in odštevanje čez desetico; 3. dopolnjevanje k 10, 20, ... 100; 4. prištevanje in odštevanje dvomestnih števil (ustno seveda); 5. vsestranska obravnava male poštevanka (ne sme biti učenca, ki bi izstopil iz šole — pa ne znal poštevanka); 6. množenje dvomestnih števil z enomestnimi; 7. deljenje dvomestnih števil z enomestnimi; 8. kateri deli od 100 so števila 5, 10, $12\frac{1}{2}$, 20, 25, 30, $33\frac{1}{3}$, 40, 50, 60 ...; 9. kateri deli od 1000 so števila 5, 10, $12\frac{1}{2}$, 20, 25, 30, $33\frac{1}{3}$, 40, 50, 60 ...; 10. množenje z 10, 100, 1000; 11. deljenje z 10, 100, 1000; 12. osnovni računi z navadnimi ulomki; 13. vaja v napisovanju števil; 14. novci, mere, uteži. (Rude, Methodik II.)

Nekaj tega (ustno seveda) v vsakem razredu in vsaki računski uri, kar ne bo brez obresti. In še nekaj: nadzorniku se bo vzela možnost potezati se za eno ali drugo, ker učenci bodo znali oboje in več se zahtevati ne more.

Pouk slabonadarjenih otrok.

(Anica Lebar.)

(Dalje.)

Ti stavki so sledeče vrste: Dopovedek je 1. samostalnik, 2. pridevnik, 3. glagol, 4. goli stavek se tudi razširi z dopolnilom, prislovnim določilom, prilastkom. K tej četrti točki pa šele preide učitelj, ko je prve tri točke vadi do sigurnosti.

Lastnosti znanih predmetov je treba iskati tudi na drugih. Pri tem pride pouk do enakosti, neenakosti, podobnosti, razlike. Uporabljajo se tudi zaimek, vadi se raba dvojine in množine. Pri vaji številnih pojmov pa se učitelj prepriča, da je največja težava čez 3 dalje, kajti istočasno je mogoče pojmovati le tri enote.

Pri vaji dopolnil se posredno vzbudi in vadi samozavest. Ko otrok govori: Ivan ima žogo, Francek ima žogo, Anka ima žogo, Mici ima žogo, pride končno vrsta nanj in učitelj vpraša: Kdo ima še žogo? Morebiti prvič otrok odgovori s svojim imenom, od zdaj dalje pa rabi mesto tega »jaz«.

Vaja adverbijalnih določil povzroča zopet težkoče; najmanj vendar krajevno določilo. Nekoliko težje je časovno določilo, ker so otroci v določanju časa sploh nespretni in netočni. Zato se uporabljajo najnavadnejši prislovi: zdaj, potem, jutri, včeraj i. p.

Načinovno in vzročno določilo je pa, ker je treba presojati, zopet težje. Najlažje se še rabi načinovno določilo z uporabo pridevnika (Mici lepo piše). Vzrok pa je našim otrokom skoroda tuj. Ko vprašam: Zakaj nisi spisal domače vaje? dobim odgovor: Zato. — Ali nisi vedel? — Sem vedel. — Ali si pozabil? — Nisem pozabil. — Ali nisi imel kamenčka? — Imel. — Ali nisi znal? — Sem znal. — Zakaj pa nisi spisal? — Zato. — Lažja je zopet vaja prilastka; vendar je tu le pridevnikov prilastek v vaji.

Do tu je pouk v govorjenju hodil svojo pot; zdaj pa preide k pravemu jezikovnemu nauku, ker smo glasove izvajali in tvorili že med drugimi vajami. Vendar je treba vsak glas tvoriti na podlagi posebnih vaj, ki mu služijo za predvaje. Treba ga je izpeljavati čisto in razločno z ozirom na mnoge govorne in jezikovne napake naših otrok. Za ta pouk je zelo pripravna miza s stoli v polkrogu okoli učitelja. Učitelj izgovarja točno in natančno, učenec vsak posebej ga posnema. Tu tudi ogledalo dobro služi; učenec namreč sam nadzoruje sebe s tem, da v ogledalu vidi tvorbo svojega glasnika, ki ga posnema po učitelju. Potrebne so tudi podobe, ki predstavljajo vzoren postanek glasov. Drugi pripomočki, ki so večkrat v rabi pri gluhonemih, tu niso potrebni. Pri tvoritvi posameznih glasov prav dobro služijo onomatopoeični glasovi (»b, p« posnemanje kadilčevih gest, »f, v« pihanje, »g, k« kašljanje, »h« dihanje, »z, c« kihanje, »s, š« sikanje itd.). Pred temi vajami moramo uvrstiti vajo govoril sploh. Petje na najnižji stopnji je nekak odpočitek pri jezikovnih in govornih vajah. Ritmične pevske vaje z znanimi glasniki je treba uporabljati vsako uro jezikovnega nauka. Vendar se mora učitelj varovati, da s temi in podobnimi vajami ne gre predaleč. Glavno delo za otroke na tej stopnji je in ostane posnemanje tega, kar jim podaja učitelj. Zato pa naj bo tisto samo lepo, samo dobro, da, najboljše in brezhibno v vsakem oziru. Dobro mora biti učitelju znano, kako je treba artikulirati in modulirati, da takoj spozna napake svojih učencev. V tem oziru naj mu bo šolski zdravnik svetovalec.

Dveh pomot se mora učitelj pri govornem in jezikovnem pouku varovati. V mnogih slučajih so sprejeli na pomožnih šolah za jezikovni

pouk kratkomalo glasovni pauk iz gluhonemnice. Iz mnogih spisov in pozivov na učiteljstvo pomožnih šol razberem to zahtevo. Temu se je pa treba upirati; kajti gluhonememu je edini pripomoček za normalno govorjenje vid; le z vidom si prilasti glasove in njih izpeljavo. Njegov govor je skozinskoz monoton, ritmičen, posebno na najnižji stopnji, dokler posamezne glasnike vedoma in samohotno tvori. Ko bi slaboumnega otroka silili v to metodo, bi tudi njegov doslej pravilen govor postal tak. Tega pa ne moremo želeti in zato tudi ne storiti. Tvoritev glasnikov potom artikulacijskega pouka na naših šolah ima le ta namen, da napačen izgovor popravi in izboljša ter ga podpre s praktičnimi vajami.

Druga stranska pot, ki nanjo učitelj pri jezikovnem in govornem pouku kaj lahko zaide, je ta, da smatra nepopolni in nepravilni govor svojih otrok za govorno ali jezikovno hibo. Pozabi pa pri tem, da se govorne hibe pokažejo šele tedaj, ko je človek prišel do govora. Ne pa tako slaboumní otroci. Znano je namreč, da naši otroci pozno prično govoriti, da na marsikateri stopnji razvoja v govoru dalj zastanejo, da je njih izgovor ob vstopu v šolo za 2—3 leta za njihovo starostjo. Slaboten duh ni zmožen razumeti vse finese govora ter pojme hitro in uspešno tvoriti; vsled tega ostane večkrat govor nerazvit. Pravilen in čist izgovor pride tedaj šele v šolski dobi. Tu naj mu pa dá učitelj oporo; vadi naj in popravlja neutrudljivo. (Natančno navodilo za to glej: K. Kölle: »Der Sprechunterricht bei geistig zurückgebliebenen Kindern« in Reinfelder: »Der Artikulationsunterricht in Hilfsschulen«!)

Za učitelja je zelo koristno, če — kakor hitro more — s pravkar imenovanim poukom zveže pouk v pisanju in čitanju. O tem govori Kielhorn: »Pouk v čitanju je v prvi vrsti v službi jezikovnega, bolje govornega pouka. Pozneje preide v govorno-čitanje in potem v pisanje in čitanje.« Težkoče, ki nas srečavajo v pomožnih razredih pri govornem in jezikovnem pouku, so tako velike, da bi človek sredi pota obstal. Pozneje pa so tudi uspehi lepi, da, tem lepši, čim težavnejša je bila pot do njih.

(Dalje.)

Risarski pouk po vojski.

— a —

Skoraj po vseh šolah je vsled vojnih razmer skrčen pouk in mnogo predmetov — med temi tudi risanje — se je moralo čisto opustiti. Kadar nastopijo zopet normalne razmere, bo pouk v višjih razredih precej težaven, ker bo manjkalo učencem potrebne podlage. Z risarskim poukom pričenjamo v drugem razredu; tukaj ne bo nobene težave. V 3. razredu bo pa moral učitelj kombinirati snov 2. in 3. razreda, torej ne bo mogoče natančno poučevati po predpisanem učnem načrtu. Še težje bo pričeti v 4. ali 5. razredu; morali se bomo naslanjati na snov prejšnjih razredov, ki bo učencem skoraj popolnoma neznana.

Oglejmo si nekoliko učni načrt za risanje iz l. 1911, in sicer najprej za petrazrednice. V 2. razredu se naslanja risanje — kakor v prvem — na predmete nazornega nauka. V 3. razredu, ako se tam z risanjem šele prične, se bo treba v začetku na to ozirati. Potem se pa tudi prične pouk o geometrijskem oblikoslovju s spoznavanjem preme, kota, pravokotnika, kvadrata, trikotnika. Risanje z zmanjšanim merilom v zvezi z domoznanskim poukom bo pa treba najbrže prestaviti v 4. razred, v 4. razredu pa valjasto in jajčasto črto pustiti za 5. razred. Iz domoznanskega pouka bodo učenci lahko risali šolsko sobo, šolsko poslopje in najbližjo okolico po zmanjšanem merilu. V 5. razredu naj učenci največ rišejo razne oblike na podlagi mnogokotnika in kroga ter lahke rozete, ki imajo tudi za nekatere obrtnike veljavo. Na štiri- in manjrazrednicah bo treba to snov primerno skrajšati.

Ozrimo se sedaj še nekoliko na učni načrt za višje razrede osemrazrednic. V 6. razredu pri dečkih je posebno važno vežbanje v načrtih enostavnih predmetov s pomočjo ravnila, merila in šestila; pri deklicah so pa važnejši vzorci za ročna dela. V 7. in 8. razredu naj dečki pridno rišejo tločrte in načrte tehniških predmetov (n. pr. šolsko omaro, umivalnik) ter lahke črteže (plane) za šolske sobe, šolske vrtove, preproste pritlične hiše, kar bo posebno koristilo tistim, ki postanejo obrtniki, občinski svetovalci ali župani. — Za deklice so pa tudi v teh razredih najvažnejši vzorci za ročna dela. Podlaga temu naj bodo razni ornamenti, kakor rozete, palmete, arabeske. Tudi za dečke je važno risanje ornamentov.

Listek.

Od Azovskega morja.

Iz dopisov vojnega ujetnika nadučitelja Fr. Silvestra.

Učiteljske plače. (Berdjansk, 1. avgusta 1917.) Velecenjeni! Za danes nekoliko besed o šolstvu. V Berdjanskem ujezdu je bilo prošlo leto 240 šol, a letos se otvori novih 130 »filijalnih oddelenij«. Sploh vlada med ljudstvom — vzlic težkim časom — silna želja po večji izobrazbi. To se vidi tudi na — povišanju učiteljskih plač na 125 procentov. V zadnjem zasedanju je »zemsko sobranje« postavilo kot minimum 125 rubljev mesečno. Prosim, toliko bo dobival učitelj ali učiteljica, ki sta bila še včeraj — gojenca seminarja!

Da, da, učiteljstvo ima svoje resnične prijatelje pač v — proletarijatu. — Učitelj tu zavzema častna mesta v vseh komitetih, učitelj je celo naš — ujezdni komisar. A pri nas? Lahko bi bilo drugače.

Šolstvo. (Berdjansk, 23. avgusta 1917.) Listje rumeni in deloma že odpada. Ne vem zakaj v tem letu tako zgodaj, saj listopad je — še daleč. Danes smo imeli prav hladno jutro. Najbolj mi je žal, da bo treba zapustiti

blagodejno morsko kopelj. Seveda, imamo izvrstno banjo na »Pitatelnem punktu«, no, pa vendar je lepše tam, na zlatem solncu, v drobnem, belem pesku, pri našem milem Azovskem morju —.

Učence že vpisujejo. Pouk se skoro začne. Veseli so starši in otroci, saj je letos prvič dana vsakemu prilika, da gre v šolo, kjer se bo vršil pouk v — rodnem jeziku. Otvorijo v okraju 130 novih šol. Tako bo v Berdjanskem ujezdu, ako vštejem 73 cerkvenih šol, ki jih prevzame »Zemstvo« — beri in piši — 443 »načalnih učilišč«. Ta teden začnemo razpošiljati brezplačno za vse učence okraja vse šolske potrebščine. — Ne govorim o srednjih šolah, ki jih je bilo že pred revolucijo primeroma več, kot pri nas Slovencih. Hogajsk, mestece s 4000 prebivalci, ima n. pr. realko, moško in žensko gimnazijo. —

Kako veselje do petja in godbe! Skoraj iz vsakega drugega doma — doni strune glas. —

Pa časopisje! Prodajajo v »razploh«! Če zjutraj ne kupim »buržuazna« »Ruska Slova« — pozneje tudi ne. Seveda, na Ruskem je že davno — kolportaža! —

Vse lepo, a vendar se še vedno pobijamo. Podajmo roke dobremu ruskemu narodu, ki ni bil in tudi danes ni naš — resnični sovražnik. Interesi naše države in dinastije molče trobentajo avstrijsko-rusko pobratimstvo.

Sodba o miru. — Berdjansk, 25. septembra (8. oktobra) 1917. — Velecenjeni! Včeraj sem dobil po dolgem času Vašo dopisnico od 30. maja 1917. Naslovljena še na Orehov, dasi sem v Berdjansku že več kot 6 mesecev in Vam tudi od tu poslal precej zanimivega. — O bojih na Soči sem precej dobro informiran, ravno tako o delovanju Vašega parlamenta. Kar pa se tiče Vašega vprašanja o tukajšnjih mirovniških glasih, Vam resno svetujem, da ne zidate fundamenta na razne »dvomne vesti«, ampak imejte pred očmi veliki cilj vojne. Mir bo takrat, ko bo zajamčen svoboden razvitek vseh velikih in malih narodov. Stvar ne gre za »kusoček« zemlje. Nečuvence žrtve brezprimerne vojne morajo odstraniti vse stare, neopravičljive privilegije.

Nadučitelj **Fr. Silvester.**

Abstinenčni kotichek.

Brezalkoholna vzgoja mladine. V Essenu je bil v jeseni (10. in 11. sept. 1917) prvi katol. kongres za brezalkoholno vzgojo mladine. Končni rezultat zborovanja se da izraziti z naslednjimi stavki:

»Vzgojo brez alkohola zahtevamo zato, da zavarujemo in zaščitimo živce in možgane mladih ljudi, da omogočimo nemoteno napredovanje duha, da obvarujemo njih srca škodljivih vplivov ter napravimo prostor neskajljenemu veselju, da utrjujemo njih voljo, da ne zatremo spoštovanja do vzvišenega, svetega, da vzgojimo njih dušo za nesebičnost, zvestobo, pravstvenost in strah božji.

Naše zahteve veljajo za mladino v dobi telesnega in duševnega razvitka. Uspeh pričakujemo v tem, če se mladina svobodno odloči za vzdržnost, ne pa vsled pritiska.

Od družin pričakujemo, da bodo otroke vzgajale za vzdržnost z zgledom, poučevanjem, privajanjem in primerno prehrano.

Od šole (in sicer od ljudske in višje) pričakujemo, da bo podpirala brezalkoholno vzgojo domače hiše, da bo zavirala in preprečevala uživanje alkoholnih pijač s pojasnjevanjem in poukom, da bo negovala organizacijo šolskih abstinentsov ter skrbela, da se bodo šolske slovesnosti in izleti prirejali brez alkoholnih pijač.

Od mladinskih zvez pričakujemo, da se bodo ravnale po načelu, da je idealna, vsem zahtevam ustrezajoča mladinska vzgoja mogoča le tam, kjer ne sodeluje alkohol; zato naj terjajo popolno vzdržnost mladine.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Prošnja do katehetov. Kako naj priredimo veroučno knjižico za prvence, se bomo posvetovali v prihodnji seji Katehetskega društva dne 5. junija ob 6. uri. Na vrsto pridejo predlogi, ki jemljejo za podlago okvir in metodo Pichlerjeve knjige, a hočejo gradivo samostojno izbirati in urediti, kakor bi bilo našim razmeram bolj primerno. Kdor ima še kak nasvet, naj ga pošlje (če ne more sam priti k seji) Katehetskemu društvu.

Novi člani »Društva slov. katehetov«: Čč. gg. Žužek Karel, kaplan v Knežaku; Pintar Jan., mest. kpl. v Ljubljani; Terčelj Filip, mest. kpl., Škofja Loka; Mih. Barbič, žpk., Povir.

»O razlaganju težjih mest v bibličnih zgodbah« so razpravljali katehetje tudi na sestanku dne 17. aprila v Ljubljani. Na vrsti je bilo biblično poročilo o dnevih stvarjenja (heksaëmeron) in prazgodovina do vesoljnega potopa. Razgovor je bil tudi topot poučen za vsakega, ki nima preveč časa, da bi sam prebiral obširnejša novejša eksegetična dela o takih vprašanjih. Umevno, da se katehet v šoli ne bo ukvarjal na dolgo s težjimi svetopisemskimi mesti, zlasti ne brez potrebe; poučen pa mora biti o vsem, da zna tolmačiti tudi težavnejše stvari v zmislu in

po navodilu sv. katoliške Cerkve. Predvsem se od njega zahteva, da poudarja pred mladino lepoto sv. pisma in da nudi zveličavno jedro. — Pri sestanku dne 1. maja se je prečital še ostali del referata o vesoljnem potopu in o Mozesovi dobi. Pri tej priliki se je izrazila želja, naj bi se kdo izmed katehetov lotil podobne razprave o težjih mestih v svetem pismu novega zakona.

Neki g. župnik z dežele se je obrnil do presvetlega knezoškofa, naj bi gg. katehetje izdelali vzorno katehezo o zakramentu sv. zakona. Vprašanje, kako naj bi se deklicam v ponavljavni šoli dovolj natančno, a vendar dostojno razlagalo o zakramentu sv. zakona, je zelo važno.

Presvetli g. knezoškof je prepustil rešitev te zadeve katehetskemu društvu.

Izražala se je pa želja, naj bi se tega dela lotil tudi kateri izmed župnikov-katehetov, ki imajo in čutijo prav pri tem predmetu marsikako težavo, pa so si morda vendarle priborili tekom časa primerno učno pot za to nelahko katehezo. Ljubljanski katehetje bomo že tudi storili svojo dolžnost. Kar bo boljše — bomo objavili.

Molitvenik. Nekaj izvodov »Šolskega molitvenika« in »Večnega življenja« je še na razpolago. Ker zdaj ni lahko

oskrbeti nove izdaje, bo priredil prof. dr. Pečjak malo nadomestilo z naslovom »Pri Jezusu«. Knjižica bo za silo zado-stovala in bo razmeroma zelo poceni. Na-vzoči katehetje so odobrili obseg in raz-vrstitev vsebine.

Drugod. Po dolgem presledku je ime-lo koroško katehetsko društvo (nemški oddelek) zborovanje dne 20. marca. Ude-leženci so se posvetovali o raznih vpra-sanjih, ki so nastala vsled vpeljave nove Pichlerjeve knjižice. Soglasno so tudi pri-trdili nasvetu, naj bi se tudi v krški ško-fiji ustanovil škofijski šolski svet. — Sol-nograjsko katehetsko društvo je priredilo sestanek 14. februarja. Župnik J. Prösser je priporočal v posebnem referatu »ve-černe konference za starše« ter poudar-jal velik vpliv, ki ga ima duhovnik na starše glede vzgoje.

Katehetski svet za lavantinsko ško-fijo — ki je bil vpeljan že leta 1912. — je dobil nove direktive v soglasju z die-cezanskimi sveti na Dunaju in v Lincu. Katehetski svet v Mariboru ima 12 čla-nov, ki so vsi službujoči katehetje, ozi-roma katehetiki; profesor katehetike in metodike na mariborskem bogoslovnem učilišču ima stalno ex-offo-mesto v tej korporaciji. Za bodočo šestletno dobo so imenovani v katehetski svet: prof. dr. Jožef Somrek; profesorji, oziroma vero-učitelji J. Bogovič, Jožef Kardinar, An-ton Kolarič, dr. Fr. Lukman, dr. Anton Medved, Martin Petelinšek, J. Vreže, dekan in mestni župnik Ant. Stergar, župnik Ant. Veternik. Predsednik je stolni dekan Jožef Majcen, njegov na-mestnik pa kanonik Fr. Moravec.

Katehetske beležke.

Zanimanje za novo knjižico. G. Kon-rad Seško, župnik in katehet pri Sv. An-tonu na Pohorju, nam piše: »Veliko ve-selje me je navdalo, ko sem prebral v 2. števil. cenj. lista »Slov. Učitelj« zanimiv članek: »Nov mejnik v zgodovini katehetskega napredka...« Res, ljubi Bog ga nam prinesi! Tudi jaz se pridru-žim tistim, ki stremijo za tem, da se vpelje za nižjo skupino primernejša učna knjiga, kakor je sedanji »Mali kateki-zem«. Vsak katehet pač vé, kaka težava je z njim.«

Učba pri pouku svetopisemskih zgodb. Škofovska konferenca v Fuldi je (1917) zavrgla ono neprimerno metodo pri po-uku bibličnih zgodb, ki je svetopisemske dogodke prepletala z okraski lastne do-mišljije, tako da so se komaj ločili od navadnih pravljic. — Konferenca je iz-rekla svarilo, naj bo katehet zelo pre-viden pri podajanju bibličnih dogodkov in naj si prizadeva, da bo ob pojasnje-vanju zadel pravo mero. Naravnost za-vreči je pa treba navado nekaterih, ki vrivajo med sveto besedilo cele odstav-ke iz lastne domišljije, ali pa prevračajo biblično besedilo. Če se čuti potreba, da se besedilo sv. pisma razširi in raztegne, se sme to zgoditi le v toliko, v kolikor dovoljuje pravilna eksegeza, pri tem se pa ne sme božja beseda modernizirati ali izpuliti iz okvira bibličnega pozori-šča, takratnega časa, ali takratnih raz-mer. Primere z današnjimi odnošaji niso nedopustne, a to se bolj prilega za raz-lago, ne pa za podajanje. Splošno je pa pripomniti, da je boljše, če katehet sveto-pisemsko besedilo p r e m a l o raztegne — kakor preveč. »Resnica je in mora biti nad metodo; resnico mora metoda le podpirati, ne pa tal izpodkopavati.«

Pomanjkljivost pouka med svetovno vojsko se pojavlja čedalje očitnejše. Nasledke te pomanjkljivosti čuti učitelj-stvo po višjih razredih ljudskih in dru-gih šol, nasledki nedostatnega verskega pouka se bodo pa še pokazali, koder o njih še ne tožijo. Nedavno je neki štajer-ski katehet zapisal v »Straži« to-le pri-tožbo oziroma vprašanje: »Vzgojitelji in šolske oblasti naj povedo, kaj napra-viti z mladino, ki ne pride v šolo že ves čas svetovne vojske? So šolarji skoro 14 let stari, nekateri že več, pa ne znajo brati, niso bili še pri sv. z a k r a m e n t i h (podčrtal uredn.) ter ne znajo sploh nič krščanskega nauka! Mnogokje so otroci brez vsakega nad-zorstva in uganjajo razna kazniva de-janja. Kaj naj se ukrene?«

Če je kje tako žalostno, naj se pre-išče, kdo je kriv? Vsega pač ne smemo zvreči na vojsko, ki je res odtegnila očete in gospodarje domačemu ognjišču, da vsled tega marsikje ni krepke roke, ne odgoje ne strahu. Krivda zadene do-tične činitelje, ki bi morali skrbeti, da

se po šolskih okoliščinah vestno izvršujejo postave glede šolskega obiska. Res je, da je bil skoraj povsod po deželi pouk skrčen, ali da so v vojnem času šolsko leto vsled poljskega dela vselej predčasno zaključili, docela brez pouka pa vendar mladina nikjer ni in ni smela ostati.

Čas, ki je bil na razpolago, bi se moral seveda vestno izrabiti, pouk pa omejiti na najnujnejše in najpotrebnejše.

Kjer so starši (matere, namestniki) krivi, da je otrok šolo zanemarjal, naj govori krajni, odnosno okrajni šolski svet, ki mora vestno skrbeti, da se zadosti državnim zakonom glede šolanja in šolskega obiska.

§ 20. državnega zakona o ljudskih šolah se glasi: Roditelji ali njih namestniki ne smejo puščati svojih otrok ali

varovancev brez pouka, ki je predpisan za obče ljudske šole.

§ 21.: Dolžnost, hoditi v šolo, se začneja za otroka, kadar izpolni 6. leto, in traja, dokler ne izpolni 14. leta. — Iz šole izstopiti pa sme učenec samo takrat, kadar zna najpotrebnejše, kar je predpisano za ljudsko šolo, namreč: vero-nauk, čitati, pisati in računati.

Krajna, odnosno okrajna šolska oblast ima v teh paragrafihi popolno zaslombo, ako bi kdo hotel svojega otroka odtegniti šolskemu pouku in vzgoji. Nanje se lahko sklicuje tudi katehet, ki je pa itak prisiljen, da mora prvosposvedance in prvo-obhajance pripravljati in poučevati še izvan rednega šolskega pouka. Ako med tednom ne dobi primerne časa, zlasti kjer so otroci zaposleni z delom na polju, bo kazalo, da se žrtvuje ob nedeljah po službi božji.

Učiteljski vestnik.

Državno - deželna pomoč. Predsedstvo »Slomškove zveze« je dobilo 18. aprila od kranjskega deželnega odbora naslednjo rešitev vloge ddto. 6. marca t. l.: Deželni odbor vojvodine Kranjske, št. 4031. V rešitev vloge slavne »Slomškove zveze« z dne 6. marca 1918 v zadevi vojnodraginjskih podpor za učiteljstvo v letu 1918 se cenjeni odbor obvešča, da se je ostanek državnega enkratnega nabavnega prispevka (pro 1917) izplačal tekom meseca aprila 1918 in da je storil deželni odbor pri osrednji vladi vse potrebne korake, da zadobi v poslanski zbornici dne 15. marca 1918 sklenjeni načrt zakona o draginjskih podporah za aktivno in vpokojeno učiteljstvo na javnih ljudskih in meščanskih šolah in za vdove in sirote po takih osebah v letu 1918 čimprej zakonsko veljavo. Ker pa učiteljstvo radi svojega bednega položaja ne more čakati končne rešitve te zadeve, je deželni odbor sklenil izplačati učiteljstvu na račun pričakovanih državnih-deželnih draginjskih doklad že 1. maja 1918 predjume in se je tozadevno obrnil do c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani z dopisom, ki je v prepisu pri-ložen pod a).

Št. 4206/18.

C. kr. deželnemu šolskemu svetu v Ljubljani.

Poslanska zbornica je sklenila v svoji seji dne 15. marca 1918 zakonski načrt, pri katerem se dovolijo za l. 1918 draginjske doklade aktivnim in vpokojenim učiteljskim osebam na javnih ljudskih in meščanskih šolah, kakor tudi vdovam in sirotam po takih učiteljskih osebah, h katerim bi prispevala država 70%, dežela pa 30%. Preden pritrdi zakonskemu načrtu gosposka zbornica in zadobi načrt Najvišje potrjenje ter se izvrše potrebne poizvedbe, da se dobi podlaga za odmero draginjskih doklad posameznikom, pa mine lahko še dokaj časa. Bednemu položaju učiteljstva pa je treba hitre odpomoči. Iz tega razloga je deželni odbor nagnjen, izplačati učiteljstvu predjume in sicer dne 1. maja 1918, toda s pridržkom, da zagotovi državna učna uprava, da se smejo vsi ti predjumi vračunati v svojedobne državne-deželne draginjske doklade v zmislu § 9. od poslanske zbornice sklenjenega zakonskega načrta.

Ti predjumi bi bili odmerjeni tako-le:

I. Za aktivno učiteljstvo ljudskih in meščanskih šol:

a) za učiteljske substitute in pomožne učitelje obojega spola ter proti nagradi nastavljene učne osebe po 100 K

b) za samske definitivne in provizorične učne osebe brez ozira na službeno dobo po 150 »

c) za učiteljstvo z rodbinskim stanjem 2 ali več oseb brez ozira na službeno dobo po 250 »

II. Za vpokojeno učiteljstvo ljudskih in meščanskih šol:

brez ozira na službeno dobo po 100 K

III. Za vdove in sirote po učiteljih ljudskih in meščanskih šol:

a) za vdove po 80 K

b) za sirote brez staršev po . . . 60 »

c) za sirote brez očetov po . . . 40 »

č) za miloščino uživajoče osebe po 25 »

C. kr. deželni šolski svet se nujno naproša, da nemudoma sporoči sklep deželnega odbora c. kr. ministrstvu za bogočastje in uk, izposluje od tega za-prošeno zagotovitev glede vračunavanja predujemov v državno-deželne draginjske doklade za l. 1918 in sploh zadevo tako pospeši, da bo deželni odbor v položaju, predujeme izplačati dne 1. maja 1918. — Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani, dne 15. aprila 1918. Deželni glavar: Šusteršič l. r.

Do danes (13. maja) obljubljenega predujema še ni nihče prejel. — V zadnjem hipu smo pa izvedeli, da je državna učna uprava pritrdila predlogu deželnega odbora in da se bodo določeni predujemi takoj jeli izplačevati. Sila je zares velika!

Učiteljske spremembe. Črnomeljski okraj: Ana Gostiša, supl., Stari trg. — Kamniški okraj: Magdalena Slatnar, učit., Mekinje (uršulinska šola); Ana Kersnik, supl., Krašnja; Marija Armič, supl., Motnik; Stefanija Levec, supl., Mengeš; Peter Sirc, prov. vod., Mengeš; Katarina Košiča, supl., Nevlje. — Kočevski okraj: Gabri-jela Högl, supl., Grčarice; Roza Me-

ditz, supl., Srednja vas; Ema Krauland, prov. učit., Verdrenč; Antonija Batič, supl., Velke Lašče. — Kranjski okraj: Pavla Močnik, prov. učit., Škofja Loka (deška šola); Ljudmila Korošec, supl., Besnica; s. Klementina Drolc, Škofja Loka (uršulinska šola); Alojzija Triller, supl., Škofja Loka (deška šola). — Krški okraj: Alojzija Komljanec, prov. učit., Škocijan; Alojzija Vidmar, prov. učiteljica, Radeče. — Litijski okraj: Hermina Stiene, supl., Polšnik; Bernarda Stibrič, prov. učit., Vače; Stanislava Mešek, supl., Litija. — Ljubljana: Josipina Likozar, supl., IV. mestna deška ljud. šola; Ana Košča, supl., I. mestna deška ljudska šola. — Ljubljanska okolica: Marija Divjak, supl., Dev. Mar. Polje; Franciška Sušnik, supl., Iška vas; Marija Čuk, supl., Tomišelj; Josipina Korbar, supl., Log; Ljudmila Svetličič, prov. učit., Hrušica; Marija Sekula, supl., Št. Vid nad Ljubljano; Marija Rupar, supl., Vič. — Novomeški okraj: Stanislava Budna, supl., Pavla Štrumbelj, prov. učit., Gor. Sušice; Marija Perko, supl., Gor. Sušice; Olga Krašovec, supl., Dvor; Albina Ahačič, supl., Trebnje; Stanislava Budna, supl., Šmihel pri Rudolfovem; Vida Krašovec, supl., Dobrnič; Nežika Kosec, supl., Št. Peter. — Postojnski okraj: Marija Punčuh, prov. učit., Budanje; Stefanija Puppis, supl., Trnje; Angela Sila, supl., Senožeče. — Radovljiški okraj: Marija Schwarz, prov. učit., Jesenice.

Častna svetinja za 40 letno zvesto in marljivo službovanje je podeljena ravnatelju ljubljanske mestne deške petrazrednice (z nemškim učnim jezikom) g. Božidarju Valenta.

Na slovenski trgovski šoli (dekliški oddelek) v Ljubljani je stalno potrjena gđc. Margareta Cundrč, ki je še pred svetovno vojsko (poleg izpita za meščanske šole) po enoletnem študiju na dunajski trgovski akademiji napravila z izbornim uspehom preizkušnjo za trgovsko šolo. — Njeno mesto na šentjakobski dekliški osemrazrednici v Ljubljani je razpisano do 22. maja.

Na pomožni šoli v Ljubljani se je osnoval nov, tretji razred; kot provizo-

rična učiteljica na tem oddelku je nastavljena gđč. Marija Matković.

Učencem z izpustnico, ki hočejo zaradi temeljitejšega znanja še hoditi v šolo (na širših večrazrednicah), se obisk šole ne more zabraniti; pokoriti se pa morajo vsem šolskim naredbam in odredbam. Izpustnice drugič ne dobe.

Na ljubljanskih ljudskih šolah je bilo v preteklem letu (1917) skupno 110 razredov; na privatnih šolah so imeli 44 razredov, oziroma vzporednic. 47 moških in 76 ženskih učnih moči je poučevalo po vseh razredih 7294 otrok, (3636 dečkov in 3658 deklic).

Ravnateljsko mesto na državni realki v Idriji je podeljeno prof. Baltazarju Baeblerju.

Odlikovanja za zasluge na polju mladinskega varstva. Cesar Karel je podelil vojni križec II. razreda za civilne zasluge dež. šol. nadzorniku g. Mih. Opeki; voj. križec III. razreda okr. šol. nadzorniku v Ljubljani g. Fr. Lavtičarju ter okr. šol. nadzorniku v Kranju g. Karlu Simonu; voj. križec IV. razreda šolski sestri Hermini Resman, učiteljici na deški šoli v Marijanišču.

Iz ruskega ujetništva je pobegnil in se po dolgem trpljenju srečno vrnil v Ljubljano g. Karel Jeretina, učitelj v Domžalah. — Nadučitelj Fr. Silvester se ni oglasil že par mesecev. Ali je na poti v domovino, ali uvrščen v armado, ni znano.

Česar smo se bali... Državni zbor je 15. marca dovolil prispevek za učiteljske doklade, gosposka zbornica pa sprejetega predloga še v roke ni vzela, ker je glasovanje državnozbornskih poslancev šlo preko kvote, ki bi bila po želji vlade in finančnega ministra. Ker parlamenta vsled notranjih težkoč sedaj ne delujeta, se bo vsa zadeva zategnila na jezo in škodo učiteljstva, česar smo se že prej bali. — Čujemo, da je poročevalec gosposke zbornice Wittek stopil v stik z deželnimi odbori in naznanil svoje izpreminjevalne predloge, s katerimi si upa pridobiti gosposko zbornico, da bi glasovala za učiteljske vojno-draginske doklade. Neumevno nam je, da sta Češka in Moravska zavzeli odklonilno stališče, češ, da učiteljstvu ne moreta dati nobenega prispevka več. Vsi drugi de-

želni odbori so se izjavili za predlogo, ako da država 70% prispevka, ako se dalje puste deželam proste roke, da od svoje strani sklenejo, kolikor hočejo(!), in ako se ključ za porazdelitev izpremeni. Prispevek v celoti bi znašal 220 milijonov kron. (Iz vsega se vidi, da bi se dežele najraje izognile prispevku. Rotimo in prosimo kranjski deželni odbor, naj ne bo trdega srca do učiteljstva, in naj se ne postavlja v nevarnost, da bi izgubil pravico do državnega učiteljskega prispevka. Danes ga skoraj ni človeka, ki bi se hudoval nad tem, kar se bo sklenilo in dalo učiteljstvu. Družine, ki imajo mladeniča-sina na bojišču, dobivajo po 200 do 300 K mesečne podpore, učitelj pa naj še dalje s svojo deco trpi in peša ob pičlih kroncah!)

Zborovanja.

Iz seje mestnega šolskega sveta v Ljubljani, dne 26. aprila 1918. Predlog A. Čadež-a: 1. Pred leti so odpravili na ljudskih in meščanskih šolah 'odliko'. Iz kakšnih razlogov — ni prav znano. Ni dvoma, da je odlika v nemalo spodbudo mladini ter močan in izdaten nagib za pridnost in vztrajnost, česar zdaj na ljudskih šolah tako pogrešamo.

Odrasli hrepene po odlikah: križcih in častnih naslovih, mladini so pa odtegnili še to skromno plačilo za vnemo. Sam se spominjam, kako močno je vplivalo na nas, ko nam je v ljudski šoli prinesel učitelj takozvano »zlato knjigo«, kjer so bili zabeleženi tudi otrokom znani starejši odličnjaki, deloma tudi starši.

Umesten je torej naslednji predlog: »C. kr. mestni šolski svet skleni predlagati c. kr. deželnemu šolskemu svetu, naj se na kranjskih ljudskih in meščanskih šolah zopet vpelje 'odlika', ki bodi v spričevalih označena z opazko »vrlo sposoben za bližnji višji razred«, v letnih poročilih pa z debelejšim tiskom odličnih učencev.«

Predlog sta podpirala tudi nadučitelja gg. Dimnik in Jeglič, ter je bil soglasno sprejet.

2. Bliža se čas prvoobhajilnih svečanosti. Gg. katehete imajo poleg obilnih skrbi in dolgotrajnega napora ob pripravi otrok (izvun šolskega časa) tudi mnogo stroškov.

Navada je, da oskrbe prvoobhajancem po možnosti tudi skromno pogostitev (letos bo komaj možno), zraven jim pa podeli lične spominske podobice, ki so za mladino brez dvoma izredne vzgojne važnosti. Otroci (pa tudi odrasli) menda sodijo, da prvoobhajancem vse to daruje šola. Faktično prispeva marsikje po deželi k tozadevnim stroškom cerkveno predstojništvo, ponekod pa županstvo. Ker v Ljubljani šole niso razdeljene po župnijah, naj bi v označeni vzgojni namen dovolil primerno vsoto mestni občinski svet.

Predlagam:

»C. kr. mestni šolski svet skleni: Občinski svet stolnega mesta Ljubljane se naprosi, naj dovoli za vsakoletne prvoobhajilne svečanosti ljubljanskih ljudskošolskih otrok pavšalni donesek vsaj za nabavo primerno lepih spominskih podob. Vsota za posamezne šole naj bi se določila po številu prvih treh razredov in njih vzporednic, v katerih so prvoobhajanci.«

(Sprejeto brez ugovora.)

Raznoterosti.

God Nj. Veličanstva cesarice Zite dne 27. aprila so slovesno praznovali vse naše šole. Vidi se, da proslava tega dne ni le neka zunanost in formalnost, marveč da je ta dan za vse res dan veselja in dan molitve, katera prihaja od ljubečih in vdanih src. Blagi cesarici so ta dan mnogi otroci poklonili duhovni dar svetega obhajila ter napravili s tem plemenitemu srcu blage naše matere cesarice najlepše veselje. Naj Vsemogočni ohrani in obvaruje predobro cesarico v blagor avstrijskih narodov, naj ljubi Bog da uspeh njenemu prizadevanju za mir!

Pouk o kmetijstvu so vpeljali v ljudskih šolah — na Ogrskem. Ondotni naučni minister grof Apponyi je izdal potrebne naredbe, ki zahtevajo, da se pouk o kmetijstvu uvede že v elementarnih šolah, Obenem je tudi preskrbljeno, da bodo povsod na razpolago tudi primerna gospodarstva za praktični pouk.

Visokošolski tečaj v Bukarešti. Armadno poveljstvo v Bukarešti je oskrbelo v dneh od 8. do 20. aprila visokošolski tečaj, ki ga je obiskovalo okrog 500 slušateljev, med njimi 100 bogoslovcev. Med 33. docenti je bil tudi dunajski vseučiliški profesor, prelat dr. H. Swoboda, ki je predaval o velikomestnem dušnem pastirstvu po novem cerkvenem zakoniku, in o simboliki krščanske umetnosti; predaval je dalje tudi nadškof Netzhammer o kršč. arheol. vprašanju v Dobrudži, in kanonik Auner

(Bukarešt) o romunski cerkveni zgodovini.

»Otroke na deželo« — s tem geslom nameravajo letošnje počitnice udejstviti veliko akcijo, ki sta ji na čelu kot pokrovitelja Njega Veličanstvo cesar Karel I. in njegova prejasna soproga cesarica Zita. — Človeški družbi preti velika nevarnost, ker bo mladina vsled pomanjkljive prehrane telesno in duševno zaostala. Našemu miroljubnemu cesarju se smili zlasti mestna mladina, ki strada; zato se je postavil na čelo človekoljubnemu podjetju, ki naj bi pripomoglo, da bi se v prihodnji počitniški dobi vsaj 50.000 oslabeledih mestnih — predvsem dunajskih — otrok spravilo na odmor in do zadostnega kruha v kmetiške hiše na deželi. Na Zgornjem Avstrijskem je že vse urejeno. Dobro prebivalstvo se je te dobrodelne akcije oprijelo s plemenito naklonjenostjo in dobrohotnostjo, tako da bo možno postreči 12.000 otrokom. Po posameznih mestih so se ustanovili odbori, ki bodo izbrali revne in slabotne otroke ter jih porazdelili na posamezne ponudnike.

Pri nas (v Ljubljani) so v zadnjih dveh letih marsikatero družino, oziroma vdovelo mater, razbremenila »dnevna zavetišča«. Čez 500 otrok, ki bi bili drugače brez varstva in brez zadostne ter tečne hrane, je uživalo v zavetiščih blagodejno pomoč v dušnem in telesnem oziru. Kljub temu bi klic: »Otroke na

deželo!« tudi pri nas ne bil glas vpijočega v puščavi.

»Bolelo nas je...« »Zlata doba« je v 3. številki imela prav potreben in stvaren sestavek, ki v njem graja neprimerne, naravnost sramotilne običaje naših mladeničev ob »novačenju« ali prebiranju. »Bolelo nas je v srce, peklo nas je, ko so pruski vojaki, mrzli in visoki, hodili mimo teh naših fantičev... Tako malo nas je, sredi kulturne Evrope smo, lepa leta ljudskega izobraževalnega dela imamo za seboj, in vendar... Tolaži nas, da je teh sirovosti kriva vojna...«

Tudi nas je bolelo in bodlo že večkrat, ko smo opazovali to smešno, a tudi žalostno vedenje, rjovenje, vpitje več ali manj z alkoholom prepojenih mladičev — brez olike, brez čuta za taktno vedenje. Pisateljica v »Zlati dobi« zvrta te neljube pojave bolj na vojsko, toda ali ne lete očitki vsaj nekoliko tudi na šolo in nje zanemarjeno vzgojno delo?!

In tista spakedranka »taublich«, ki se sliši venomer ob nabornih dneh po vseh kotih in cestah... Ali smo res popolnoma v objemu »blažene« nemščine? Ali ne bi mogla šola vplivati, da bi ta izraz popolnoma izginil iz vrst in ust naših slovenskih fantov in korenjakov? Je res, da prav za to besedo v slovenščini nimamo točnega izraza, ki bi se dal s poudarkom izustiti; treba se bo pač privaditi drugemu primernemu zatrdilu, ki bo isto izražalo, n. pr. »vojak«, »potrjen«, »korenjak«. — Kdo vé kaj boljšega?...

Za primero. V 3. zvezku (30. dec. 1917) »Frankfurter zeitgemässe Broschüren« opisuje P. Terhünthe francosko šolsko zakonodajo in pojasnjuje, kako so frasoni razkristjanili francosko šolstvo. Glavno proticerkveno vlogo je imel Jules Ferry, ki je bil v letih 1879. do 1885. naučni minister, deloma pa tudi ministrski predsednik francoskega ministrstva. — Takoj na uvodnem mestu beremo naslednje značilno zatrdilo: »Verstveno življenje je jelo na Francoskem po vojski l. 1870/71. sijajno cvetsti; zaslombo je imelo pri vladi in pri narodni skupščini. Polni zaupanja so zrl katoličani v bodočnost. Toda politično so bili razdrapani;

družila jih je samo verstvena vez, ki je pa nje trdnost bila oslABLJENA vsled tega, ker je gibčna manjšina neprestano osumljala cerkveno mišljenje cele vrste verskih somišljenikov; vsled tega je bilo olajšano delo Cerkvi sovražnih republikanov, ki so sovražili »kmečko večino« ter neutrudno rvali po celi deželi zoper obnovev monarhije in zoper konservativne katoličane, kot nje trdno oporo.«

Če primerjamo takratne francoske razmere z razcepljenostjo v naši ožji domovini, bomo prisiljeni priznati, da se nam ne obeta nič dobrega.

700letnica Rudolfa Habsburškega. Dne 1. maja 1918 je poteklo 700 let, odkar se je porodil grof Rudolf Habsburški. Jugoslovani se ob sedemstoletnici ustanovitelja naše vladarske hiše zavedamo, da smo od nekdaj in vselej bili vdani tej najstarejši in najslavnejši vladarski hiši v Evropi. Z njo smo delili svojo usodo, z njo in zanjo so trpeli ter se vojskovali naši pradedi, z njo trpe tudi naši sodobniki. Za Habsburžane in v obrambo njihovih dežel je jugoslovanska kri tekla v potokih kakor nekdanje tako sedaj. Z našo slavno vladarsko hišo nas je družilo in nas družijo večstoletno trpljenje. In kakor smo trpeli za Habsburžane, tako tudi upamo, da bomo z njimi zmagali in se radovali svoje osvoboditve in svoje lepe in tako težke in iskreno zaželjene bodočnosti. Naša vladarska hiša ima veliko nasprotnikov. Pa tudi tisti ljudje, ki se kaj radi imenujejo edino državo ohranjujoči element in najtrša podlaga naše države, ji delajo težave, ker njih srce hrepeni in teži izven črnožoltih mej. Jugoslovanska zvestoba ni taka. S Habsburžani smo trpeli in trpimo, z njimi skupno se vojskujemo, z njimi bomo zmagali. Jugoslovanska zmaga — habsburška zmaga. (»Straža.«)

Katoliško vseučilišče. Društvo za ustanovitev katol. vseučilišča v Solnogradu, ki obstoji že približno 30 let, je imelo nedavno občni zbor. Poudarjalo se je, da se društvo svojemu cilju, priboriti si prosto katoliško vseučilišče, ni izneverilo, marveč je ta cilj le raztegnilo. To izjavo je društvo proklamiralo vsled tega, ker so se glede nameravane kompromisne univerze širila nespornostna. — Društvo je v pre-

teklem letu napredovalo v premoženju za 530.901 K. Celotna lastninska vrednost znaša 5.463.000 K. Knjižnica šteje okrog 50.000 del.

Še vedno lepo število visokošolcev je bilo vpisanih v preteklem zimskem semestru na avstrijskih vseučiliščih — namreč 14.411; med temi je seveda precej ženstva (4228). Na bogoslovnih fakultetah (vštevši fakulteto v Solnogradu in Olomucu) je bilo samo 1061 slušateljev. Modroslovne fakultete so se odlikovale po najštevilnejšem obisku (2333 sluša-

teljev in 2614 dijakinij). Poprej so bile na prvem mestu glede števila dijakov — pravne fakultete.

Na dunajskem vseučilišču, ki je katoliška ustanova, je v preteklem zimskem semestru prevladoval židovski element; bilo je namreč 1851 katoličanov in 1884 židov, povečini iz Galicije. Med pravniki je bilo 571 katoliških dijakov in 471 židov; med modroslovci 774 katoličanov, 657 židov; katoliških medicincev 316, židovskih 784. Protestantov in pravoslavnikov ni bilo veliko.

Slovstvo in glasba.

Stenske slike v pomoč in ponazorilo pri pouku svetopisemskih zgodb in krščanskega nauka, izvršene po osnutkih slikarja F. Schumacherja v Monakovem. Format 72×48 cm.

Ko smo pred leti o priliki razstave šolskih učil v Ljubljani tudi katehetje poiskali in razstavili, kar smo mogli takrat zaslediti, da bi utegnili pomagati veroučitelju pri šolskem pouku, nam umetnik Schumacher še ni bil znan. Na razstavi smo imeli več zbirk bibličnih slik, ki so vsaka zase nudile kaj porabnega; v celoti pa nobena ni ustrezala popolnoma. Če ni bilo drugega nedostataka, je bil gotovo ta, da so bile zbirke prepičle. Kadar se je kdo obrnil na tajništvo katehetskega društva za nasvet, katera zbirka bi bila najbolj priporočljiva, smo bili več ali manj v zadregi. Slednjič smo se morali zadovoljiti s Herderjevo zbirko. Danes te zadrege več ne poznamo, ker imamo Schumacherja.

Njegovi krasni proizvodi so v soglasju z znano dr. Eckerjevo knjižico (Zgodbe sv. pisma), z malim Lindenovim katekizmom in z novo Pichlerjevo knjigo »Religionsbüchlein«. Ker bomo to šolsko učno knjigo dobili kmalu tudi v slovenski prireditvi, in bo kazalo, da si naše šole pravočasno oskrbe tudi velike stenske slike Schumacherjeve, ki bodo harmonirale z učno knjigo, je potrebno, da gg. katehete natančneje seznanimo z omenjeno vzorno zbirko. Celotna zbirka šteje 60 slik:

1. Stvarjenje.
2. Bog blagoslavlja Adama in Evo.
3. Prva človeka izgnana iz raja.
4. Kajin in Abel.
5. Noe gre v ladjo.
6. Vesoljni potop.
7. Noetova zahvalna daritev.
8. Melkizedek.
9. Izaakova daritev.
10. Jožefove sanje.
11. Jožefa prodajo.
12. Mozesa najdejo.
13. Jožefa povišajo.
14. Goreči grm.
15. David in Goliat.
16. David, kralj in pevec.
17. Marijino oznanjenje.
18. Pastirji molijo Jezusa.
19. Sv. Trije kralji.
20. Beg v Egipt.
21. Darovanje v templju.
22. Sv. Družina v templju.
23. 12letni Jezus v templju.
24. Sv. Družina v Nazaretu.
25. Jezusov krst.
26. Pridiga na gori.
27. Mladenič v Najmu.
28. Jezus in spokornica.
29. Vihar na morju.
30. Usmiljeni Samaritan.
31. Dobri pastir.
32. Jezus uči »Očenaš«.
33. Izgubljeni sin.
34. Ubogi Lazar.
35. Jezus, prijatelj otrôk.
36. Jezusov prihod v Jeruzalem.

37. Davčni denar.
38. Zadnja večerja.
39. Jezus na Oljiski gori.
40. Jezusa primejo.
41. Jezusa bičajo.
42. Jezusa kronajo.
43. Jezus nosi križ.
44. Jezusa križajo.
45. Jezusovo vstajenje.
46. Učenca iz Emavs.
47. Vrhovna oblast.
48. Vnebohod.
49. Prihod Sv. Duha.
50. Sv. krst.
51. Sv. birma.
52. Sv. maša.
53. Spovedna oblast.
54. Sv. maziljenje.
55. Sv. mašniško posvečenje.
56. Sv. zakon.
57. Jezus ozdravlja bolnike.
58. Marijino darovanje.
59. Sv. angel varih.
60. Liturgična slika.

Nenalepljena (posamezna) slika stane M. 1-50. Kdor jih naroči vsaj 30 skupaj, je cena za sliko 1 M. in draginjsko doklado. Dobé se tudi nalepljene. Pri nas v Avstriji je uporaba teh slik cerkveno in ministerialno dovoljena. Naročajo se v Monakovem: Isaria-Verlag; na Dunaju: Lehrmittelhandlung des Kathol. Schulvereines für Österreich, Wien, 1.; v Ljubljani: Katoliška bukvarna.

Iz ocen omenjamo samo naslednje: dr. J. Popp: »To je najbolje, kar premoremo katoličani na tem polju«.

Škof dr. pl. Keppler: »Stenske slike sem dobro preučil in rad priznam, da se mi zde za ta namen zelo primerne, ker ustrezajo umetniškim ozirom, pa tudi pedagoškim in didaktičnim zahtevam.«

Dr. Thalhofer: »Slikanje Schumacherjevo je polno genialno-otroške naivnosti, a vendar dostojanstveno in vzvišeno. To pa namoč ugaja nepokvarjenemu otroku, ki ima čut spoštovanja do svetih reči.«

Ern. Müller (Dunaj): »Slike so tako čudovito ljubke, plemenite in nežne, da imajo sedaj naše šole (tudi srednje) nazorilo, kakršnega še niso imele.«

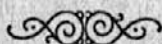
Vzori in boji. Po prijateljevih pismih priobčil Jože Debevec. 1. in 2. zvezek.

Knjižnica za mladino. Broš. knjiga 8 K 80 vin., vezana 11 K. Izdala »Nova založba« v Ljubljani.

Če rečemo, da je bila srečna misel, ko se je prof. dr. Debevec odločil, da izda »Vzore in boje« v posebni knjigi, ne nameravamo napraviti običajnega poklona, marveč nam ta pohvala prihaja od srca. Ta »stilizirana in idealizirana slika dijaškega življenja« in za »vzori težečega« mladega dijaka nas je očarala že takrat, ko smo jo z zanimanjem brali — bolje s slastjo zajemali — v »Dom in Svetu«. Ni je bilo izlepa slovstvene novosti, ki bi bila zbudila toliko pozornosti, razmotrivanja, ugibanja in tudi nedolžnega veselja, kot »Vzori in boji«. In danes? Na dijaštvo bo imela knjiga brez dvoma isto privlačno silo, saj se odnosi v gimnazijskem življenju niso bogve kaj izpremenili. Vsem pa, ki smo poznali takratno življenje in opisane osebnosti, se zbuja in obnavlja ob branju te dragocene knjige veseli dijaški spomini. Čuditi se je, kako izborni so naslikani nekateri takratni profesorji. Zdi se, kakor bi iznova gledal n. pr. prof. Wurnerja s karakterističnimi izreki, z njemu lastno gesto in obnašo pri katedru. Predvsem pa ne smemo prezreti vzgojne moči, ki bo prehajala neprisliljeno iz previdno urejenih pisem na mlade bralce. Kdor je več let okušal gimnazijske »prijetnosti«, naj si knjigo gotovo kupi ali pa izposodi, imel bo prav zdravo razvedrilo.

Lavretanske šmarnice. Spisal dr. Jožef Jerše, c. kr. prof. v Ljubljani. 1918. Založila »Katoliška bukvarna«.

Šmarnični propovednik prof. Jerše je postregel Slovencem za majniško berilo in šmarnično pobožnost že s tretjo knjižico. Prva je imela naslov »Mati čudovita«, druga (sredi vojske) »Kraljici vojnih trum«, tretja (ob koncu vojske) »Lavretanske šmarnice«, ki izzvene z najbolj zaželenim in v sedanjih časih najbolj razveseljivim klicem: »Kraljica miru — prosi za nas!« — Izbrana vsebina z mičnimi zgodbicami je spletena v lepem jeziku kot krasen šopek Majniški Kraljici. — Lepo delo nudi dovolj zlatega zrnja.

„Šolski molitvenik“ in „Večno življenje“.

V veliki stiski smo zavoljo draginje. Primanjkuje predvsem prikladnega papirja, posebno pa materiala za vezavo. Že smo se sprijaznili z mislijo, da novega natisa ne bo pred koncem draginje, a ni videti nikjer konca, ljudje pa kupujejo za visoke cene tudi druge knjižice, ki jih otroci v šoli ne bodo mogli rabiti. Torej vendarle bolj ustrezemo z novim nalogom. Šolski molitvenik bo vezan v polplatno, to je, hrbet bo platnen, vse drugo bo papir; sicer lep in platno podoben papir, a vsaj še enkrat manj trpežen. Cena pa ne bo nižja, ampak še enkrat višja! Da pomoremo ubožnim otrokom, se bo ostanek dosedanjega naloga obeh molitvenikov prodajal po zvišanih cenah, kolikor je v primeri z novim nalogom v resnici vreden, prebitek pa smo vračunali v korist novemu nalogu, tako, da ga bo mogel založnik oddajati pod nabavno ceno. Po tej poti smo dosegli, da se bo dobil:

»Šolski molitvenik« v polplatnu po 1 K 80 vin., nekoliko lepši v polplatnu po 2 K. — Nekaj ga je še vezanega v celo platno po 2 K 40 vin. in po 3 krone.

»Večno življenje« se bo dobilo v polplatnu po 3 K, kadar ga bo mogel knjigovez vezati. — (Nekaj malega je bilo še vezanega v pegamoid po 4 K, in nekaj ga bo knjigovez še priredil v zlati obrezi in lep pegamoid po 4 K 80 vin.)

Glede na to, da bo tudi novega naloga zmajkalo in ga pred kocem teh razmer ne bo več mogoče natisniti, predstavljamo »čudno« prošnjo, naj Šolskega molitvenika in Večnega življenja v šolah nikjer ne vpeljujejo na novo. Da bomo lažje počakali ugodnejših razmer, bomo skušali ustreči z majhno in cenejšo brošurico »Pri Jezusu«. Ta knjižica bo namenjena predvsem obiskovalcem presv. R. T., a privzeli bomo tudi najpotrebnejše molitve, ki jih šolski otroci nujno potrebujejo iz Šolskega molitvenika.

Draginjska doklada „Slovenskemu Učitelju“.

(I V. i z k a z.)

G. Žerjav Ivan, vikar v Novem mestu, 3 K; gdč. Kobal Lija, učit., Drenov grič, 1 K; gdč. Belič Pavla, učiteljica v Zalogu, 1 K; g. Kopač Leopold, učitelj v Postojni, 3 K; g. Mevželj Ivan, kaplan, Trnovo na Notranjskem, 1 K; gdč. Hlad-

nik Ela, učiteljica, Mirnapeč, 1 krono; gosp. Zupan Ivan, župnik, Hrenovice, 3 krone; gdč. Rott Antonina, učiteljica, Moste pri Ljubljani, 4 krone; gdč. Kordiš Aleksandra, učiteljica, Loški potok, 2 kroni.

Razpis službe.

Št. 782/m. š. sv.

Na mestni slovenski dekliški osemrazrednici v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 11. aprila 1918, št. 2702, stalno popolniti izpraznjeno službeno mesto učiteljice s sistemiziranimi službenimi prejemki.

Pri podelitvi omenjenega učnega mesta pridejo v poštev zgolj le učiteljice.

Prosilkam za omenjeno službeno mesto je pravilno opremljene prošnje po predpisani poti vlagati pri c. kr. mestnem šolskem svetu najkasneje do 22. maja 1918. l.

Zakasnele ali pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski,
dne 24. aprila 1918.

